

† WOLFNER JÓZSEF

Herczeg Ferenc EMLÉKBESZÉDE

A lesújtott Wolfner-Farkas családon kívül, a rokonságon, munkatársakon, tisztviselőkön, jó barátokon és áhítatos érdeklődőkön kívül van még valaki ebben a teremben. Egy fenséges gyászvendég: a magyar irodalom. A nemzetnek az a szellemi energiája, amely hétszáz esztendővel ezelőtt a Halotti beszéddel tette meg első tántorgó lépteit, amelynek szárnya nőtt Balassa Bálint idejében, és amely Petőfi és Jókai korában felszállott a világirodalom hegycsúcsaira. Az irodalomnak gyásza van, mert aki itt örök álomra hunyt szemmel fekszik koporsójában, egyike volt minden idők legnagyobb magyar könyvkiadóinak.

Ki a nagy kiadó? Jó üzletember és azonkívül még valami. A hangsúly a *még valamin* van. A nagy kiadó: a hírnév hajnali kürtöse; új tehetségek felfedezője; a tüzek gyújtója, amelyek megolvastják a közönség hidegségét: az alkotás titkos forrásainak megnyitója; a hídépítő, aki összeköti a költő örök magányát a viharzó élettel; képviselője a költőnek a közönséggel és a közönségnek a költővel szemben.

Wolfner József nehéz viszonyok között, nagy elmeélel, aranyszívvel és acélos akarakterővel végezte hivatását. Mint Antaeus az anyaföldből, úgy ő polgári mivoltából szívta az erőt. Polgár volt. Nálunk, Magyarországon vannak nagy számmal nagyurak, vannak nagy számmal proletárok és bohémek, éppen csak az igazi polgár ritka. A polgár, akinek életcélja, méltósága és élvezete a munka.

Wolfner József átérezte azt az igazságot, amit Baudelaire így fejez ki: „Dolgozni kell, mert a munka kevésbé unalmas, mint a szórakozás”. Nos, ő sohasem unatkozott. Az ő élete a tervezgetés és alkotás tüzes kohójában égett el.

A vállalkozó szenvedélye szinte korlátlan, ha a vérbeli polgár lelki kényessége nem állít neki vaskorlátokat. Wolfner József elmúlt életére fényt vet, hogy ő, aki százezrével nyomatta a könyveket, soha nem adott ki egyetlen könyvet sem, amely vétett volna a magyar nemzeti érzés és a valláserkölc ellen.

Ne feledjük: mikor ő a pályáját kezdte, akkor az érzékiség egy cinikus hulláma lendült Párizstól Tokióig. És ne feledjük, ő akkor is törhetetlen magyar volt, mikor Budapesten irtó hadjárat folyt a nemzeti háromszín ellen. Hulljon erre a koporsóra sohasem hervadó virágosóként gyönyörű elvhűségének emléke.

Sokan állunk most itt, e ravatal körül. Szemmel látható és láthatatlan alakban, élő és halott emberek. Sokan, akiket közös remények és gondok, közös kudarcok és diadalok kötöttek Wolfner Józsefhez. Engedjük előre a láthatatlanokat! Jókai Mór és Mikszáth Kálmán lapjainak munkatársai voltak. A Singer és Wolfner cég adta ki Ábrányi Emil, Justh Zsigmond, Kiss József, Lovik Károly, Makai Emil, Malonyai Dezső, Pósa Lajos, Szomaházy István, Tömörkény István összes munkáit. Ő jelentette meg Bársony István, Benedek Elek, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza, Szabolcska Mihály számos művét. Íme, a láthatatlan költők nagyszerű csapata vonul el lelki szemünk előtt. És a virágok, amelyek e szellemek kezéből a koporsóra esnek, ha láthatatlanok is, betöltik illatukkal a szíveket.

És most hadd búcsúzzanak a kiadótól élő munkatársai is, az Új Idők, Magyar Lányok, Az Én Ujságom szerkesztői, a vállalat írói és tisztviselői, akik kétszáz magyar családot képviselnek. Az ő nevükben mondok Neked búcsút és köszönetet, öreg vezér! Isten hozzád! Te, aki életedben sohasem pihentél, nyugodjál békében Isten csendes kertjében!

In: Wolfner József 1856 január 8 – 1932 február 16

[Wolfner József emlékére kiadott füzet] *Singer és Wolfner, Budapest, 1932*